

Hoofdredacteur ESB
s.phlippen@sdu.nl

Nuttige emoties

In hoeverre moeten emoties een rol spelen bij politieke besluitvorming? De kwestie Griekenland laat zien dat het antwoord op deze vraag verre van eenduidig is. Terwijl Rutte in de Kamer uitlegt dat hij de gevoelens van veel tegenstanders voor steun aan de Grieken begrijpt omdat de Grieken er zelf “een potje” van hebben gemaakt, roept hij op om deze gevoelens niet mee te laten wegen in de besluitvorming. Als we niet steunen kost het ons uiteindelijk meer geld en dus is het in ons eigen belang om te steunen, zo luidt de argumentatie.

Rutte gaat hiermee volledig voorbij aan het nut van emoties. Enerzijds gaat het om de emoties van genoegdoening bij mensen die er best wel wat geld voor over hebben om degenen die er een potje van maken te straffen. Anderzijds gaat het om de emoties van solidariteit met de Grieken of Europeanen in het algemeen. Politieke partijen die gespecialiseerd zijn in de emoties van het volk spinnen hier volop garen bij.

In de rechtspraak speelt het rekening houden met genoegdoening voor het slachtoffer een steeds grotere rol in het stellen van de strafmaat. Vanuit de neuro-economie komen steeds meer resultaten die laten zien dat het afstraffen van ongewenst gedrag samenhangt met beweging in delen van de hersenen waar ook tevredenheid huist. Dit zou betekenen dat het tegemoetkomen aan behoeften van genoegdoening bij straffen onderdeel is van het individueel nut en daarmee van welvaart.

Wanneer we het nut van genoegdoening door het ontzeggen van hulp aan de Grieken meewegen dan is het de vraag of de prijs die de Nederlander betaalt voor het niet steunen minus de niet gegeven steun overeenkomt met de waarde van het toegenomen nut door genoegdoening. Met andere woorden, of het de prijs waard is die we moeten betalen voor het “de Grieken een lesje leren”.

Daarbij komt nog eens dat beleid dat is gebaseerd op emoties tot reputatie-effecten leidt. Wanneer afgesproken regels niet worden nageleefd en wanneer daar strikte consequenties aan worden verbonden ontstaat een betrouwbare reputatie. Elke ouder weet dat het tolereren van niet nageleefde afspraken leidt tot inflatie van het ouderlijk gezag. Vertaald naar de Griekse situatie zou het afwijzen van steun geïnterpreteerd kunnen worden als consequent gedrag, wat een sterk afschrik-effect heeft op andere landen “die er een potje van maken”. De kans op veel grotere steunpakketten in de toekomst wordt daarmee gereduceerd.

Het is echter maar zeer de vraag of besluitvorming op basis van beoogde genoegdoening een gewenste bijdrage aan welvaart levert. Zowel door de tijd als in de ruimte. Genoechdoening van de Nederlander gaat namelijk ten koste van het nut van een Griek. Ook schijnt genoegdoening door straf of wraak slechts zeer tijdelijk te zijn en resteert vooral ontevredenheid (Vonk, 2011; Carlsmith *et al.*, 2008). Dit alles nog even los van het nogal primitieve voor de leeuwen werpen van mensen om genoegdoening van toeschouwers te bereiken.

Als we rekening houden met de emoties van burgers in deze kwestie, leidt dat niet per se tot het ontzeggen van steun. Een emotie van solidariteit met de Grieken of Europeanen speelt voor velen ook een rol. Politici zouden evengoed de Griekse crisis kunnen aangrijpen om weer meer solidariteit met Europeanen onderling te creëren. Dit zou de weg banen voor een daadkrachtiger Europa met wellicht een eigen ministerie van Financiën dat mandaat heeft om landen financieel nauwgezet te monitoren en te corrigeren en daarmee moreel risico in te perken. Vervolgens zou een dergelijke eenheid waarin staatslieden aangeven volledig voor elkaar te borgen, direct de beurzen tot rust brengen. Een moedig politicus die over zijn smalle eigenbelang heen stapt en zich solidair toont met iedere Europeaan.

Hoe het ook zij, besluitvorming die voorbijgaat aan deze soms nuttige emoties mist kansen om het speelveld van mogelijke uitkomsten te overzien.

Kansen die anderen dan Rutte direct zullen grijpen.

LITERATUUR

- Carlsmith, K.M., T.D. Wilson en D.T. Gilbert (2008) The paradoxical consequences of revenge. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(6), 1316–1324.
- Vonk, R. (2011) Wraak hoeft niet altijd zoet te zijn. *Intermediair*, 7 juni, 23.